

Avdelningen för juridik
Mia Hemmestad

Placering av ensamkommande barn i en annan kommun

Bakgrund

Från den 1 juni 2018 har möjligheten för en kommun som anvisats att ta emot ett ensamkommande barn att placera barnet i en annan kommun begränsats. Det har skett genom ändringar i lagen om mottagande av asylsökande m.fl. (LMA) och socialtjänstlagen (SoL), se SFS 2018:346-347. Förarbetena till de nya reglerna finns i regeringens [proposition 2017/18:119](#) och [socialförsäkringsutskottets betänkande 2017/18:SfU20](#).

Syftet med de nya reglerna är enligt förarbetena att förbättra planeringsförutsättningarna för kommunerna och därmed lägga grunden för att mottagandet av ensamkommande barn ska bli det bästa möjliga. De nya reglerna förväntas enligt förarbetena också leda till jämnare fördelning av ensamkommande barn mellan landets kommuner.¹

Denna PM avser att besvara en del av de frågor som SKL mottagit angående de nya reglerna. PM:n har utarbetats av avdelningen för juridik i samarbete med avdelningen för vård och omsorg. Vi har också utarbetat ett underlag för överenskommelser mellan kommuner.²

Allmänt om reglerna

Var finns bestämmelserna?

Av 3 § tredje stycket LMA framgår att en kommun som har anvisats att ta emot ett ensamkommande barn får placera barnet i ett boende i en annan kommun endast om

1. kommunerna har ingått en överenskommelse om placeringen,
2. placeringen sker med stöd av LVU eller med stöd av SoL i fråga om barn med motsvarande vårdbehov, eller
3. det med hänsyn till barnets vårdbehov finns synnerliga skäl.

¹ Se prop. 2017/18:119 s. 11

² Underlaget går att finna på SKL:s hemsida i anslutning till denna PM.

I SoL har ett förtydligande i 2 kap. 1 § tredje stycket gjorts. Av bestämmelsen följer att det, i fråga om den som omfattas av LMA, finns särskilda bestämmelser om bistånd och placering av barn i den lagen.

Vilka individer gäller de nya reglerna för?

Reglerna gäller för ensamkommande barn, dvs. de under 18 år. Bestämmelsen om begränsning av placering återfinns i LMA och det finns i SoL finns en hänvisning till LMA avseende de som omfattas av lagen. Bestämmelserna gäller därför inte, enligt vår bedömning, när barnet inte längre omfattas av LMA.

För ett ensamkommande barn som beviljas uppehållstillstånd och inte vistas på förläggning upphör rätten till bistånd som regel en månad efter uppehållstillstånd.³ Vi bedömer att barnet efter denna tidpunkt inte längre omfattas av LMA. Får barnet avslag på ansökan om uppehållstillstånd och ett beslut om av- eller utvisning anser vi att barnet omfattas av LMA fram till dess att han eller hon lämnar landet.⁴

När det gäller placering av barn som fått uppehållstillstånd och vars rätt till bistånd enligt LMA har upphört eller placering av ungdomar över 18 år finns det alltså inget krav i författning på att kommunerna ska ingå en överenskommelse.

Gäller reglerna även för placeringar som beslutats före den 1 juni 2018?

Nej, reglerna gäller för ny- och omplaceringar från den 1 juni 2018.⁵ Placeringar som beslutats före den 1 juni 2018 kan alltså fortgå även om förutsättningarna i 3 § tredje stycket LMA inte är uppfyllda. Med omplacering menas, enligt vår bedömning, alla ändringar i barnets boende, dvs. såväl när det är fråga om en förändring av verkställigheten av en insats som när ett nytt biståndsbeslut fattas.

Gäller bestämmelsen i 6 kap. 6 a § SoL om samråd inför familjehemsplacering även för ensamkommande barn?

Vi anser att socialtjänstlagens regler om placering gäller även för ensamkommande barn. En kommun som vill placera ett barn i ett familjehem i en annan kommun ska alltså informera och samråda med den andra kommunen innan beslut fattas i enlighet med 6 kap. 6 a § SoL. Att kravet på samråd gäller vid placeringar av ensamkommande barn bekräftas också av förarbetena.⁶

³ Se 11 § första stycket 1 och 8 § tredje stycket LMA

⁴ 11 § första stycket 2 LMA

⁵ Se prop. 2017/18:119, s. 17 f.

⁶ A.a. s. 21

Överenskommelser mellan kommuner

Hur ska en överenskommelse utformas?

I lagtexten finns det inte angivet några formkrav eller krav på innehåll i överenskommelsen. Syftet med överenskommelsen är enligt förarbetena att den kommun som barnet placeras i får kännedom om och godkänner att ett barn placeras i kommunen så att kommunen får bättre förutsättningar att planera sin verksamhet. Överenskommelserna bör enligt regeringen kunna ta sig olika uttryck beroende på barnets behov och kommunens förutsättningar.⁷

En överenskommelse bör avse ett enskilt barn.⁸ Det finns inga begränsningar i regelverket vad avser antal överenskommelser som kan ingås eller vilka skäl som kan ligga till grund för överenskommelserna. Som exempel anges i förarbetena att det kan röra sig om en placering med hänsyn till anknytning, utbildning eller ett bättre vårdalternativ, men det framhålls också att andra skäl kan ligga till grund för en överenskommelse.⁹

Vi har utarbetat ett underlag för överenskommelser mellan kommuner med vissa frågor som vi bedömer bör ingå i en överenskommelse. Det står dock landets kommuner fritt att utarbeta överenskommelser av annan karaktär eller överenskommelser av ett mer eller mindre omfattande slag än vad som framgår av underlaget.

Vilket kommunalt organ ansvarar för överenskommelser?

I förarbetena uttalas att det bör vara det kommunala organ som beslutar om placeringar enligt SoL som också ansvarar för eventuella överenskommelser.¹⁰ Vi anser också att det ter sig naturligt att det är socialnämnden, eller den som nämnden eventuellt delegerat beslutanderätten till, som svarar för placeringar av ensamkommande barn som också har att säkerställa att förutsättningarna för placering i annan kommun enligt 3 § tredje stycket LMA är uppfyllda i det enskilda fallet.

Placering med stöd av LVU eller SoL med motsvarande vårdbehov

Vad menas med "motsvarande vårdbehov"?

I förarbetena anges att det med motsvarande vårdbehov menas samma typ av behov som anges i 3 § LVU, dvs. att den unge utsätter sin hälsa eller utveckling för en påtaglig risk att skadas genom missbruk av beroendeframkallande medel, brottslig

⁷ Prop. 2017/18:119 s. 14

⁸ A.a. s. 14

⁹ A.a. s. 14

¹⁰ A.a. s. 14

verksamhet eller något annat socialt nedbrytande beteende. Om vården kan ske på frivillig väg kan beslut fattas med stöd av SoL.¹¹

Vilken kommun bedömer om barnet har ett sådant vårdbehov som avses i LVU?

I förarbetena anges att det bör vara anvisningskommunen som gör bedömningen av vårdbehovet och beslutar om placering i en annan kommun.¹²

Placering när det finns synnerliga skäl

Vad avses med ”synnerliga skäl” med hänsyn till barnets vårdbehov?

Enligt propositionen bör det vara fråga om barn med tunga, specifika vårdbehov på grund av fysiska, psykiska eller sociala problem som kräver särskilda insatser eller barn som är i behov av särskilt skydd. Det krävs dessutom att det särskilda vårdbehovet inte kan tillgodoses i anvisningskommunen. Enligt regeringen ska bestämmelsen tillämpas restriktivt.¹³

Vilken kommun bedömer om kravet på synnerliga skäl är uppfyllt?

Anvisningskommunen gör, enligt regeringen, bedömningen av barnets vårdbehov och om behoven kan tillgodoses i kommunen.¹⁴

Finns det någon begränsning vad gäller placering inom länet om kravet på synnerliga skäl är uppfyllt?

Nej, placering kan ske i hela landet. I det ursprungliga förslaget fanns en begränsning som innebar att kommunen enbart fick placera dessa barn inom länet, men denna begränsning togs bort efter att remissinstanserna lämnat synpunkter.¹⁵

Något om konsekvenserna av att barnet placeras i annan kommun

Vilken kommun ansvarar för skolgång?

Den kommun som ett asylsökande barn stadigvarande vistas i är som regel hemkommun i skollagens mening och bär därmed ansvaret för utbildning avseende barnet.¹⁶ Kommunen har rätt till ersättning för utbildningskostnader.¹⁷

Vilken kommun är ansvarig för att förordna god man?

Den kommun som barnet vistas i är ansvarig för att förordna en god man enligt lagen om god man för ensamkommande barn, Lgeb.¹⁸ Den statliga schablonersättningen

¹¹ A.a. s. 15

¹² A.a. s. 16

¹³ A.a. s. 16

¹⁴ A.a. s. 16

¹⁵ A.a. s. 17

¹⁶ Se 29 kap. 6 § skollagen

¹⁷ Se 3-6 §§ förordningen (2017:193) om statlig ersättning för asylsökande m.fl.

¹⁸ Se 11 § Lgeb och 11 kap. 25 § andra stycket föräldrabalken

(52 000 kr) som avser att täcka kostnader för bl.a. god man och andra relaterade kostnader för mottagandet av ensamkommande barn utbetalas dock till anvisningskommunen.¹⁹ Det finns enligt vår bedömning inget författningsstöd för att anvisningskommunen ska ersätta vistelsekommunen för kostnader avseende godmanskapet. Bristerna i regelverket avseende vilken kommun som får ersättning för kostnader kopplat till godmanskapet har påtalats för regeringen, men några ändringar i regelverket har ännu inte skett.²⁰

Vilken kommun har ansvaret vid en familjeåterförening?

Om barnets förälder/föräldrar kommer till Sverige behöver återföreningen planeras. Om barnet bor i en annan kommun än anvisningskommunen kan de två kommunerna behöva samarbeta vid en familjeåterförening.

Den kommun som placerat ett barn i en annan kommun har ett ansvar för stöd och hjälp till barnet.²¹ Familjen kan därtill ha behov av bistånd och stöd för att etablera sig i samhället efter ankomsten till Sverige. Den som får uppehållstillstånd pga. anknytning anvisas inte till en kommun som får ansvar för boende med stöd av bosättningslagen²². Familjen kan välja var de vill bosätta sig. Enligt vår bedömning har bosättningskommunen ansvar för att föräldrarna får det stöd och den hjälp som de eventuellt behöver.²³ Vistelsekommunen har det yttersta ansvaret.²⁴

För mer information kring ansvarsfördelning och rätt till bistånd vid familjeåterförening, se [Socialstyrelsens text om familjeåterförening på Kunskapsguiden](#).

Vilken kommun har ansvar för att ansöka om en särskilt förordnad vårdnadshavare?

Om barnet beviljas uppehållstillstånd ska socialnämnden i den kommun där barnet vistas väcka talan om eller anmäla behov av en särskilt förordnad vårdnadshavare, om inte särskilda skäl talar emot det.²⁵ Med vistelsekommun menas, enligt vår bedömning, kommunen där barnet faktiskt vistas. Den kommun som har ett ensamkommande barn boendes i kommunen är därför ansvarig för att ansöka om en särskilt förordnad vårdnadshavare, oavsett om denna kommun är anvisningskommun eller inte.²⁶

¹⁹ Se 12 § förordningen (2017:193) om statlig ersättning för asylsökande m.fl.

²⁰ Se SKL:s yttrande den 10 augusti 2016, Ett nytt ersättningssystem för mottagande av ensamkommande barn och unga (Promemoria 2016-06-21), s. 6 f.

<https://skl.se/download/18.3fa26af2156917472e791595/1472475942901/SKL-16-03623-Ytr-03-Ett-nytt-ersattningssystem-mottagande-av-ensamkommande-barn-och-unga.pdf>

²¹ 2 a kap. 4 § SoL

²² Lagen (2016:38) om mottagande av vissa nyanlända invandrare för bosättning

²³ 2 a kap. 3 §§ SoL

²⁴ 2 kap. 1 § och 2 a kap. 1-2 §§ SoL

²⁵ 10 § Lgeb

²⁶ Jfr 5 kap. 2 § socialtjänstförordningen